

ARGUMENTY PRO:

Poloha Turecka

Turecko by svou strategickou polohou mezi Balkánem, Blízkým východem a střední Asií mohlo posílit vliv EU v Černomořském regionu a na Kavkazu. Evropa je závislá na dodávkách energie z Ruska, které využívá své energetické bohatství jako zahraničněpolitický nástroj. Velké zdroje energie leží v oblasti Kaspického moře. Turecko je jedinou možností, jak se k tomuto bohatství dostat a jak se zároveň vyhnout Rusku. Turecko je rovněž klíčovou trasou pro dopravu ropy a plynu z nalezišť na Středním východě

EU jako společenství

Evropa je zeměpisný pojem, kdežto Evropská unie je název společenství. Členy EU mohou být státy, jejichž území neleží jen v Evropě. Podobně jako členy NATO nejsou jen státy, které leží v severním Atlantiku (včetně ČR). Je tedy v pravomoci členů EU, koho do svého společenství přijmou a koho ne, tak jako bylo zcela v pravomoci členů NATO vzít do svého společenství Českou republiku. Samozřejmě za předpokladu, že země splňuje stanovené podmínky. Turecko navíc dlouho prokazuje snahu přiblížit se evropským zemím, důkazem je členství v NATO a Radě Evropy.

Členství Turecka v NATO

Turecko má druhou největší armádu v NATO,²⁹ která by posílila roli EU ve světové politice a kapacity EBOP (Evropská bezpečnostní a obranná politika). Má také strategickou polohu z armádního hlediska. Islám Turecko jako muslimská země, by mohla pomoci v EU vytvořit most mezi křesťanskou a islámskou civilizací, šířit normy demokracie a lidských práv, které EU představuje, do konfliktních oblastí.

Dynamická ekonomika

Dne 7. 9. 2011 byl zveřejněn od World Economic Forum globální index konkurenceschopnosti (Global Competitiveness Index 2011–2012). Podle něj si Turecko polepšilo o dvě místa a obsadilo 59. Pozici (ČR na 38. místě).

Z hlediska objemu HDP představovalo Turecko 16. největší ekonomiku na světě a v rámci EU by byla šestou po Německu, Velké Británii, Francii, Itálii a Španělsku (zdroj IMF, duben 2011, Purchasing Power Parity). V letech 2006–2007 byl růst HDP na úrovni kolem 6 %, ale následkem ekonomické krize ve světě skončil rok 2008 na hodnotě 0,7 % a za rok 2009 vykázal ukazatel dokonce pokles -4,7 %. V posledním čtvrtletí 2009 nastal již růst HDP ve výši 6,0 % a v roce 2010 bylo dosaženo výborného výsledku 9 %. V absolutním vyjádření však hodnotou 736 mld. USD (v běžných cenách) nebyla překonána úroveň roku 2008 ve výši 742 mld. USD. Rok 2011 znamenal další růst turecké ekonomiky, první čtvrtletí v meziročním srovnání ve stálých cenách vykázalo růst 11,6 %, druhé 8,8 % (Turci se chlubí, že je to po Číně s 9,5 % druhý největší růst ve světě) a celé první pololetí tedy 10,2 %. Pokud jde o zahraniční přímé investice (FDI, Foreign Direct Investment), rostoucí zájem zahraničních investorů byl zaznamenán zejména po zahájení přístupových rozhovorů s EU. Nejvyšší hodnoty dosáhly v roce 2007 (uvádí se 22 mld. USD včetně nákupu nemovitostí cizinci). V souvislosti s finanční a ekonomickou krizí ve světě se projevil nižší příliv FDI. Centrální banka Turecka uvádí FDI pro rok 2009 ve výši 8,4 mld. USD, pro rok 2010 je to částka 9,1 mld. USD. V roce 2011 byl zaznamenán opět

velký příliv FDI s hodnotou 6,2 mld. USD jen za první pololetí, což představuje růst o 91,8 % oproti stejnému období loňského roku (3,2 mld. USD). Pro úplnost lze uvést, že se z 87,7 % jednalo o investice ze zemí EU.

HDP na hlavu v PPP je v Turecku 45% EU 27 za rok 2010. Stejnou hodnotu vykazuje i Rumunsko, které už členem je, Bulharsko dokonce 44%. Turecko by tak nebylo nejchudším členským státem.

Obyvatelstvo

Přirozený přírůstek obyvatelstva se v Turecku pohybuje kolem 14 % ročně a to by mohlo pomoci řešit nepříznivé demografické tendence v Evropě a také otázky spojené s penzijními systémy členských zemí Evropské unie či nedostatek pracovní síly.

Definice toho, co je „evropské“

Diskuse spojená s přijímáním Turecka může být pro EU velmi užitečná. Mohla by ve svých důsledcích vést k vyjasnění otázek spojených s evropskou identitou, či alespoň jasnější definicí toho, co za „evropské“ považujeme.

Jednání už zašla příliš daleko

Neschopnost Západoevropanů zcela jasně aspirace Turecka na členství v EU hned na začátku (tedy před mnoha lety) odmítnout, vytvořila politickou situaci, v níž by se nyní odmítnutí tureckého členství (nebo i odmítnutí zahájení jednání o členství) mohlo stát třaskavou směsí. Turečtí politici nechtějí slyšet a dál se snaží vyhovět požadavkům unie. Naposledy tím, že Turecko na přání EU prosadilo novou ústavu. Změny, které si Turci odsouhlasili v referendu 58 %, obsahují například dodatky zaručující práva na ochranu osobních údajů a informací, rozšiřují práva dětí a žen a také zahrnují pozitivní diskriminaci dětí, žen, seniorů a invalidů. Zároveň ústava omezí pravomoce armády, která má v Turecku tradičně velký vliv a má ochraňovat sekularitu země, rovněž bylo zřízeno Ministerstvo pro evropské záležitosti.

Ztráta motivace

Vidina členství v EU sloužila v Turecku mnoho let jako faktor zmírňující politický radikalismus a fundamentalistické tendence. Turecko pod tlakem kritérií členství v EU podstoupilo důležitou modernizaci svých institucí, ve které by pokračovalo až do svého přijetí. Tento kapitál by v případě odmítnutí členství mohl přijít vniveč, fundamentalisté by mohli posílit nebo dokonce Turecko ovládnout. Fundamentalistické nebo problémy zmítané Turecko--země s mocnou armádou--by bez perspektivy členství v EU mohlo pro Evropu být vážným problémem.

Pružnější instituce

Možnost, že by se Turecko stalo členem, by mohla dát nový impuls diskusím o pružnějším institucionálním uspořádáním EU. Jinými slovy, vědomí toho, že při současném institucionálním uspořádání—dokonce i po případném přijetí evropské ústavy—by nemusela být EU schopna přijetí Turecka institucionálně unést, by mohlo odstartovat novou vlnu potřebných institucionálních reforem v rámci EU.

Angažovanost EU v řešení východní otázky

Geografická expanze EU na Střední Východ by se mohla stát tolik potřebným nástrojem k většímu angažmá EU v řešení problémů v této nejméně stabilní části světa.

ARGUMENTY PROTI

Poloha Turecka

Tento důvod je asi nejméně závažný ze všech níže uvedených. Turecko do Evropy patří geograficky jen svou nepatrnou částí (pouze 3% Tureckého území leží v Evropě), ale hlavně nesdílí ani společné hodnoty, které se doteď u všech přistupujících zemí předpokládaly. Evropská část Turecka představuje asi jen 3% celkové rozlohy Turecka.

Islám

V případě přijetí Turecka do EU hrozí nebezpečí, že by se Turecko stalo hlavní základnou islamistických teroristů v Evropě. Nemůžeme se spoléhat na to, že turecká vláda zamezí přílivu radikálů do Evropy, postaví se proti nim a začne proti nim bojovat. Přijetí Turecka by také znamenalo posunutí hranic EU až k Iráku a celá Evropa by se tak dostala do bezprostřední blízkosti rizikových hranic s islámskými zeměmi. Vstup do EU by pro Turecko znamenal i platnost tzv. Schengenské dohody. Nedá se předpokládat, že by turecké hranice s Irákem byly výrazně chráněny a hlídány a tak by potenciálním teroristům stačilo jen překročit turecké hranice a jejich volnému pohybu po Evropě by pak nedokázalo nic zabránit.

Lidská práva

V oblasti ochrany lidských práv a práv menšin zůstává situace navzdory určitému pokroku stále smíšená. Ačkoliv byla přijata řada legislativních změn, Turecko patří podle řady mezinárodních organizací k zemím, kde dochází k porušování lidských práv, rovnosti mezi mužem a ženou a k diskriminaci národnostních menšin. Dochází také k týrání vězňů. Stále chybí větší spolupráce s národnostními menšinami, především s Kurdy a také větší tolerance náboženských menšin, převážně křesťanů, kteří často volají po možnostech znovuootevření kostelů a provozování bohoslužeb. K větší toleranci křesťanů v Turecku mimochodem několikrát turecké politiky vyzval při své nedávné státní návštěvě i německý prezident Christian Wulff. Vzkázal, že stejně jako je Německo přátelské k muslimům, tak i on očekává recipročně toleranci křesťanů.

Obyvatelstvo

V Evropské unii v dnešní době žijí asi 3 miliony tureckých přistěhovalců, zvláště v Německu, Francii a Nizozemí. Začlenění těchto imigrantů do života v těchto i jiných zemích je spojeno se značnými a obtížně řešitelnými problémy, vycházejícími právě z kulturních odlišností. Lze očekávat další příliv tureckých přistěhovalců, z důvodu migrace tureckého obyvatelstva. Turecko se vyznačuje poměrně vysokým přirozeným přírůstkem obyvatelstva. Pro srovnání uvedme, že v roce 1992 mělo Turecko 58 milionů obyvatel, dnes má již téměř 73 milionů obyvatel. V případě, že do Unie vstoupí v časovém horizontu 15 let, bude nejlidnatější zemí EU. Vzhledem k tomu, že ústavní smlouva činí počet obyvatel dané země jedno ze stěžejních kritérií pro výpočet zastoupení v Evropském parlamentu, má nejlidnatější stát nejsilnější zastoupení. Tím by nastala paradoxní situace, protože tou zemí by bylo právě Turecko. Stát ležící z více jak 90% v Asii, bez jakékoli zkušenosti s fungováním EU, by se stal jejím nejvlivnějším státem.

Ekonomika

Vstup Turecka do EU by mohl znamenat obrovskou zátěž pro hospodářství celé Evropy. Rozlohou je Turecko velké asi jako dva největší státy EU, Německo a Francie, dohromady. Z geografického úhlu pohledu fakticky není evropským státem, neboť pouze 3 % jeho území a 11 % populace se nachází na území Evropy. Podle odhadů OSN by mělo Turecko v roce 2015 mít 82 milionů obyvatel, což znamená, že v roce 2025 by Turci tvořili 15,5 % veškeré populace EU. V ekonomickém rozvoji jednotlivých tureckých regionů existují velké rozdíly. Na severu země, ve Východní Anatólii, je HDP na úrovni 28 % tureckého průměru, zatímco oblast Marmara a Istanbul průměr překračují o více než polovinu. V zemědělství je zaměstnána více čtvrtina veškeré turecké pracovní síly. Kromě toho se turecký trh skládá z malých a středních podniků. Po vstupu do EU by pravděpodobně většina zkrachovala kvůli neschopnosti splnit přísné požadavky EU. Důsledkem toho by byla obrovská zadluženost.

Kypr

Členství v EU předpokládá, že daný stát přistupuje do tohoto spolku s určitou pokorou a uznáním ostatních členských států. Turecko má zájem na vstup do EU a přitom nehodlá uznat Kypr. V roce 1983 byla vyhlášena severokyperská republika, která byla oficiálně uznána pouze Tureckem, jižní část ostrova zůstává řecká. Turecko nedávno podepsalo protokol, jímž se rozšiřuje celní unie na deset nových členů. Ankara ale k dokumentu připojila prohlášení, podle něhož to neznámá uznání Kyperské republiky, tedy vlády řecké části ostrova. Neustálé odmítání ze strany Turecka uznat legitimní a suverénní stát Evropské unie by mohlo být nakonec důvodem k nepřijetí Turecka do EU. V roce 2004 proběhla v každé části ostrova referenda týkající se sjednocení. 65% tureckých Kypřanů se v referendu vyjádřilo pro, řečtí Kypřané návrh v referendu odmítli. Paradoxně je třeba připomenout, že uznání Kyperské republiky, resp. její jižní části tureckými Kypřany je jednou z podmínek potenciálního vstupu do Evropské unie. Stejným metrem ale nebylo postupováno při přijímání řecké části ostrova v roce 2004, která byla do Evropské unie přijata i přestože se nevyslovili pro sjednocení.

Přístup tureckých politiků

Z projevů premiéra Erdogana, se dá vyčíst jistá arogance a ne příliš „proevropský“ postoj. Turecký premiér prohlásil, že: „Turecko již nepřijme žádné další podmínky pro vstup do Unie“. Vypadá to, jako by představitelé Turecka čekali, že se Evropa přizpůsobí jim. Premiér Recep Tayyip Erdogan mimo jiné prohlásil na obranu své muslimské země: „Doufám že Evropa dokáže, že není křesťanským klubem“. Tyto výroky premiéra Erdogana nehrají zrovna ve prospěch Turecka. A jak opět ukázala německá zkušenost, Turci nejsou těmi, kteří by se jednoduše přizpůsobovali novému prostředí. V Německu často žijí turecké rodiny v oddělených čtvrtích, odmítají se učit jazyk a k podobnému životu a výchově dětí v turecké kultuře své krajany v Německu několikrát vybídl i turecký premiér Erdogan. Naopak z úst tureckého prezidenta zazněl nedávno pravý opak. Tureckou komunitu vyzval, aby se alespoň naučila německý jazyk a dala tak možnost svým dětem studovat.

Naposledy turecký premiér prohlásil, že: **“Turecko si nesedne za jeden stůl s představiteli Kypru, který má v červenci příštího roku převzít předsednictví Evropské unie. Turecký premiér Recep Tayyip Erdogan dnes v Ankaře řekl, že**

pokud se Kypr skutečně předsednickou zemí stane, Turecko s EU zmrazí styky.“

Financování vstupu Turecka do EU

Velké finanční problémy jsou spojené již s deseti nově přijatými zeměmi v roce 2004 a tak není úplně vyřešeno financování tureckého vstupu do EU. Pokud by bylo Turecko přijato v časovém horizontu 10-15 let, stalo by se to, že by se součástí Evropy stalo 82 milionů Turků s pomalu sílící národní ekonomikou. V případě, že by mělo být s Tureckem zacházeno, stejně jako s deseti členskými zeměmi, nově přijatými v květnu 2004, pak by se po vstupu Turecka do EU podle některých odhadů vyšplhaly roční finanční dotace pro tuto zemi do výše 40 miliard EUR.

„Evropštější“ kandidáti

Členství Turecka by dozajista bylo popudem pro další neevropské země, aby žádaly členství nebo těsnější vztahy s Evropskou unií. Pokud se má Evropa dále rozšiřovat, bylo by logičtější zaměřit pozornost na země nezpochybnitelně evropské, jako jsou Ukrajina, Moldavsko, Bělorusko a země Balkánu.

Překážka v hlubší integraci EU

Přijetí Turecka by skutečně mohlo zcela zmařit případnou hlubší politickou integraci, protože by se EU stala přijetím Turecka ještě více nepružnou.